

vâkib li-bevâhiri'l-mevâkib'i (Tunus 1293, 1298); Muhammed Ali es-Sabbân'ın *Hâşiyetü's-Şabbân 'alâ Şerhi'l-Üşmûnî'si* (Bulak 1280; Kahire 1305) zikredilebilir. 6. *el-Behcetü'l-merdıyye fî şerhi'l-Elfiyye* (Leknev 1247; Tahran 1248, 1268, 1282, 1284; Tebriz 1286; Kahire 1282, 1314). *el-Elfiyye* üzerinde *es-Seyfü's-şakıl 'alâ Şerhi İbn Akıl* adıyla bir hâşiyesi bulunan Süyûtî (ö. 911/1505), daha sonra bu hâşiyeye ile İbn Akıl şerhini birleştirerek *el-Behcetü'l-merdıyye*'yi meydana getirmiştir. Mirzâ Ebû Tâlib el-İsfahânî tarafından yazılan ve *Ebû Tâlib* adıyla şöhret bulan hâşiyeye ile beraber (Tahran 1273; Tebriz 1290) halen Şark medreselerinde ders kitabı olarak okutulmaktadır. 7. *el-Ezhârü'z-Zeyniyye fî şerhi metni'l-Elfiyye* (Bulak 1294; Kahire 1319). Ahmed b. Zeynî Dahlân (ö. 1304/1886) tarafından yazılmıştır.

İbn Mâlik'in *el-Elfiyye*'si hem sadece metin olarak hem de şerh ve hâşiyeleriyle birlikte birçok defa yayımlanmıştır (Bulak 1251, 1306, 1307, 1308, 1329, 1342; Kahire 1290; Tahran 1288, 1310, 1317; Fas 1323; Beyrut 1888; Leknev 1316; Lahor 1902).

el-Elfiyye, İslâm dünyasındaki bu neşirlerinden başka S. de Sacy tarafından Fransızca şerh ile birlikte Paris'te (1833), A. Goguyet tarafından Fransızca tercümesi ve notlarla birlikte Beyrut'ta (1888), L. Pinto tarafından yine Fransızca tercüme ve izahlarla Constantine'de (1887), E. Vitto tarafından da İtalyanca tercüme ve notlar ilâvesiyle Beyrut'ta (1898) yayımlanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Mâlik *et-Tâî, el-Elfiyye* (nşr. es-Seyyid M. Abdülhamîd, *Şerhu Elfiyye* içinde), Beyrut, ts. (Dârü'l-Cil); İbn Hişâm, *Evdâhu'l-mesâlik* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd), Beyrut 1980; İbn Akıl, *Şerhu İbn Akıl* (nşr. M. Muhyiddin Abdülhamîd), Beyrut, ts. (Dârü lhyâi't-türâsi'l-Arabî), I-II; *Keşfü'z-zunûn*, I, 151-155, 407; Serkis, *Mu'cem*, I, 233-234; Brockelmann, *GAL*, I, 359-362; *Suppl.*, I, 521-525; *İzâhu'l-meknân*, I, 119-120; Ahmed Şerkâvî İkbâl, *Mektebetü'l-Celâl es-Süyûtî*, Rabat 1397/1977, s. 111-112; Ömer Ferruh, *Târîhu'l-edeb*, III, 784-787, 804-805, 910, 919-923; VI, 260-270; C. Zeydân, *Âdâb*, II, 147-148; *Ma'a'l-Mektebe*, s. 286-290; Ali Fûde Nîl, *İbn Hişâm el-Ensârî*, Riyad 1406/1985, s. 47-73; Sidney Glazer, "The Alfiyya of Ibn Mâlik", *MW*, XXXI (1941), s. 274-279; a.m.f., "The Alfiyya Commentaries of Ibn Aqil And Abû Hayyân", a.e., XXXI (1941), s. 400-408; Abdülkerîm Muhammed el-Esed, "Bejne Elfiyyeti İbn Mu'î ve Elfiyyeti İbn Mâlik", *ed-Dâre*, IX/2, Riyad 1404/1983, s. 96-120; Moh. Ben Cheneb, "İbn Mâlik", *İA*, V/2, s. 767-768.

ABDÜLBAKİ TURAN

el-ELFİYYE

(الألفية)

Zeynüddin el-İrâkî'nin

(ö. 806/1404)

hadis usulüne dair
manzum eseri.

İslâmî ilimleri 1000'er beyitlik manzumeler içinde ele alma geleneği biri İrâkî'ye, diğeri Süyûtî'ye ait olmak üzere hadis usulü ilmine de iki *Elfiyye* kazandırmıştır. İbnü's-Salâh'ın *'Ulûmü'l-hadîş*'ini *et-Takîd ve'l-İzâh* (nşr. Abdurrahman Muhammed Osman, Kahire 1403/1981) adıyla şerheden İrâkî, hadis usulü konularının kolayca ezberlenmesi için *'Ulûmü'l-hadîş*'i 1002 beyitte özetlemiş, Cemâziyelâhir 768'de (Şubat 1367) Medine'de tamamladığı bu çalışmasına *Tebşiratü'l-mübtedî ve tezkiiretül-muntehî (et-Tebşıra ve't-tezkire)* adını vermiştir. Manzumede hadis usulü konuları İbnü's-Salâh'ın eserindeki (bk. MUKADDİME-TÜ İBNİ'S-SALÂH) sıra ile ele alınmaktadır. Bir kısım konular önemine göre daha çok beyitle işlenmekte, bazan İbnü's-Salâh'ın temas etmediği meseleler üzerinde de durulmaktadır. Eser ilk defa baskı tarihi verilmeden Hindistan'da yayımlanmış, daha sonra şerhleriyle birlikte basılmıştır.

Hadis talebeleri arasında büyük rağbet gören *Elfiyye* başta müellifi olmak üzere birçok âlim tarafından şerhedilmiştir. Bunların başlıcaları şunlardır: 1. İrâkî, *Fethu'l-muğîş bi-şerhi Elfiyyeti'l-hadîş*. İrâkî *Elfiyye*'sini geniş bir şekilde şerhetmeye başlamış, daha sonra bundan vazgeçerek kaleme aldığı orta hacimdeki eserini 25 Ramazan 771'de (22 Nisan 1370) tamamlamıştır. *Fethu'l-muğîş*'i neşre hazırlayan Mahmûd Rebî, *ed-Derâri'l-fâhîra 'alâ şerhi't-Tebşıra* adını verdiği dipnotlarla birlikte eseri bir cilt içinde dört ayrı cüz halinde yayımlamıştır (Kahire 1355/1937). Bu neşir Ahmed Muhammed Şâkir tarafından gözden geçirilerek tekrar yayımlanmıştır (Beyrut 1408/1988). Eserin Muhammed b. Hüseyin el-İrâkî el-Hüseynî tarafından Zekerîyyâ el-Ensârî'nin *Fethu'l-bâkî 'alâ Elfiyyeti'l-İrâkî* adlı şerhiyle birlikte üç cilt halinde yapılan neşrinde (Beyrut, ts.) İrâkî'nin şerhinin adı *et-Tebşıra ve't-tezkire* diye gösterilmişse de aynı neşirde Zekerîyyâ el-Ensârî beşinci beyti açıklarken *et-Tebşıra ve't-tezkire*'nin *Elfiyye*'nin adı olduğunu söylemektedir (I, 8). 2. Muhammed b. Abdurrahman es-

Sehâvî, *Fethu'l-muğîş*. Kâtib Çelebi, üç cilt halinde basılan bu eserin (Beyrut 1403/1983) *Elfiyye* şerhlerinin en mükemmeli olduğunu söylemektedir (*Keşfü'z-zunûn*, I, 157). 3. İbrâhim b. Ömer el-Bikâî, *en-Nüketü'l-vefiyye* (Millet Ktp., Feyzullah Efendi, nr. 252, 275 varak). 4. Zekerîyyâ el-Ensârî, *Fethu'l-bâkî 'alâ Elfiyyeti'l-İrâkî* (yk. bk.). 5. Emîr Pâdişah, *Şerhu Elfiyyeti'l-İrâkî* (Süleymaniye Ktp., Şehid Ali Paşa, nr. 340, 196 varak; Millet Ktp., Murad Molla, nr. 329, 87 varak). Kâtib Çelebi bu eserin *Elfiyye*'nin bir özeti olduğunu söylemektedir. 6. Abdürreâuf el-Münâvî, *Şerhu Elfiyyeti'l-İrâkî* (İÜ Ktp., AY, nr. 888, 128 varak). 7. Uchûrî, *Şerhu Elfiyyeti'l-İrâkî* (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 2305, 215 varak). Kâtib Çelebi ve Kettânî *Elfiyye*'nin diğer şerhleriyle hâşiyelerinden de söz etmektedirler.

BİBLİYOGRAFYA :

Sehâvî, *Fethu'l-muğîş*, Beyrut 1403/1983, I-III; Zekerîyyâ el-Ensârî, *Fethu'l-bâkî 'alâ Elfiyyeti'l-İrâkî*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Kütübî'l-ilmiyye), I, 8; *Keşfü'z-zunûn*, I, 156-157; Serkis, *Mu'cem*, II, 1318; *İzâhu'l-meknân*, I, 121; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe*, s. 215; Mücteba Uğur, *Ansiklopedik Hadis Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1992, s. 72.

MÜCTEBA UĞUR

ELGÂZ

(bk. LUGAZ).

ELHAMDÜLİLLÂH

(الحمد لله)

"Allah'a hamd olsun" anlamında
bir dua cümlesi

(bk. HAMDELE).

ELHAMRA SARAYI

İslâm mimarisinin İspanya'daki
en önemli yapılarından biri.

Endülüs mimarisi kadar bütün İslâm sanatı için de büyük bir gurur kaynağı teşkil eden Elhamra Sarayı (Kasrû'l-hamrâ), Nasrîler (Benî Ahmer) Devleti'nin başşehri olan Gırnata'da (Granada) bulunmaktadır. "Kızıl" anlamına gelen *el-hamrâ* sıfatıyla tanımlanması, inşaatta kullanılan kil harcin kıvılcı çalan renginden dolayıdır. Tarih boyunca çeşitli tahribata mâruz kalmasına ve bazı bölümlerinin yok olmasına rağmen dünya çapında bir şöhrete ve bütün İslâm eserleri arasında son derece imtiyazlı bir yere sahiptir. Bugün de ihtişamından hiçbir şey kaybetmeksizin geçmişe ışık tutan